

Anita Elina Mürisep

**AVALIKKU RUUMI RIKASTAV
OBJEKT PALDISKI LINNA**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Maria Pukk, MSc

Tallinn 2023

AUTORIDEKLARATSIOON

Kinnitan, et:

1. käesolev bakalaureusetöö on minu isikliku töö tulemus, seda ei ole kellegi teise poolt varem (kaitsmisele) esitatud;
2. õik bakalaureusetöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd (teosed), olulised seisukohad ja mistahes muudest allikatest pärinevad andmed on bakalaureusetöö nõuetekohaselt viidatud.

Ülaltoodust lähtudes selgitan, et:

- käesoleva bakalaureusetöö koostamise ja selle sisalduvate ja/või kirjeldatud teoste loomisega seotud isiklikud autoriõigused kuuluvad minule kui bakalaureusetöö autorile ja bakalaureusetöö varalisi õigusi käsutatakse vastavalt Eesti Kunstiakadeemias kehtivale korrale;
- keelatud on käesoleva bakalaureusetöö ja selles sisalduvate ja/või kirjeldatud teoste kopeerimine, plagieerimine ning mistahes muu autoriõigusi rikkuv kasutamine.

(kuupäev)

(bakalaureusetöö autori nimi ja allkiri)

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele:

(kuupäev)

(bakalaureusetöö juhendaja allkiri, akadeemiline või teaduskraad)

SISUKORD

AUTORIDEKLARATSIOON	2
SISUKORD	3
1. SISSEJUHATUS	4
1.1 Motivatsioon	5
1.2 Probleem	5
1.3 Töö eesmärk ja uurimisküsimused	6
1.4 Lähenemine ja meetodika	7
2. KONTEKST	8
2.1 Linna valik – Paldiski	9
2.2 Avalik ruum	10
2.3 Kogukonnad	11
2.4 Olemasolevad lahendused	12
3. TÖÖPROTSESS	15
4.1 Intervjuud	51
4.2 Küsimustikud	17
4.3 Inspiratsioon	18
4.4 Lähteülesanne	21
4.5 Vormiotsing	21
4.6 Tulemus	22
4. MIS EDASI?	52
5. KOKKUVÕTE	26
6. SUMMARY	27
Kasutatud allikad	28
LISAD	29
Lisa 1.1 Küsimustik	29

1. SISSEJUHATUS

Avaliku ruumi mõiste on viimastel aastatel üha enam tähelepanu pälvinud, sest see on oluline meie igapäevaelu, meeleolu ja meid ümbritseva maailma tajumise kujundamisel. Avalikku ruumi, pean ma kodu ja töö/kool järel kolmandaks kohaks, kus inimesed veedavad suurema osa oma ajast. Sellest tulenevalt on avalike ruumide kvaliteedil ja ilmel suur mõju üksikisikute ja kogukondade füüsilisele, sotsiaalsele ja vaimsele heolule. Selles kontekstis on käesoleva bakalaureusetöö eesmärk uurida avaliku ruumi teemat, keskendudes eelkõige probleemile, et inimesed kolivad väikelinnadest suurematesse linnadesse, kuna seal ei ole piisavalt tegevust ja üldine linnapilt on pigem tühi ja demotiveeriv.

Töö peamine eesmärk on muuta ühe linna avalik ruum paremaks, et julgustada kohalikke elanikke veetma rohkem aega omavahel ja õues, et lõppkokkuvõttes luua tugevam kogukond. Selle eesmärgi saavutamiseks kasutan Topeltteemandi meetodit. Esimesed kaks etappi, hõlmavad kirjanduse uurimist ning kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete uurimise läbiviimist kohalikega, et teha kindlaks konkreetsed probleemid ja

võimalused, mis on linna spetsiifilised, samuti see, mida kohalikud inimesed tegelikult vajavad. Kaks viimast etappi, hõlmavad tuvastatud probleemide lahenduste kavandamist ja rakendamist.

Töö ülesehitus hõlmab probleemi määratlemist, milleks on inimeste kolimine väikelinnadest suurematesse linnadesse, kirjanduse ja kohapealsete uuringute läbiviimist ning tuvastatud probleemide määratlemist ja lahendamist. Peamisteks teabeallikateks on disainerite ja arhitektide raamatud, mis annavad ülevaate ja juhiseid tõhusate avalike ruumide kujundamise kohta.

Lisaks on see töö kooskõlas ÜRO säästva arengu eesmärkidega 2030, eelkõige “kestlikud linnad ja kogukonnad” eesmärgiga. Parandades väikelinna elukvaliteeti parema avaliku ruumi loomise kaudu, mis soodustab kogukonna kaasamist ja jätkusuutlikku eluviisi, aitab see töö kaasa selle eesmärgi saavutamisele.

Siinkohal sooviksin ka tänada Väino Metsa Rauamarketist, kes on prototüübi valmimisega suureks abiks.

1.1 Motivatsioon

Eelnevalt lõputööle avastasin enda jaoks uue valdkonna, milleks on avalik ruum. Nimelt osalesin projektis, kus lõime uue viidasüsteemi väiksemasse Eesti linna. Ei saa öelda, et ma poleks sellele varem tähelepanu pööranud, kuid siis hakkasin rohkem märkama, mis ja kuidas on tehtud ning kuidas see mõjutab kasutaja teekonda.

Mida rohkem ma teemaga tegelesin, seda rohkem hakkasin mõistma kui suur on tegelikult ühiskasutatavate alade tähtsus ja panus inimeste igapäevaelus. Leian, et kahtlemata peaksid avalikud ruumid vastama selgelt nende kasutajate vajadustele.

“Avalikud ruumid on linnade süda ja hing, pakkudes inimestele kohti, kus nad saavad kokku tulla, suhelda ja luua kogukonnatunnet.”

– Richard T. LeGates, Frederic Stout raamatus “The City Reader”

Isiklikud kogemused on näidanud mulle, millist asulikku mõju pakuvad funktsionaalsed avalikud ruumid. Reisisides olen näinud palju erinevaid põnevaid kohti, mis innustavad mind nendes aega veetma. Meeldiv ruum ajendab rohkem liikuma ja loob üldiselt positiivse õhkkonna.

Seega otsustasin iseseisvalt lõputöö raames anda oma panus järgmise linna avaliku ruumi paremaks muutmisse.

1.2 Probleem

Inimeste ränne suurematesse linnapiirkondadesse on jätnud väiksemad linnad tähelepanuta, mistõttu nende majanduslik ja sotsiaalne aktiivsus on vähenemas. Paljutöötavaks lahenduseks sellele kitsaskohale võib olla avalike ruumide arendamine, mis võivad nende asulate atraktiivsust elavdada, meelitades ligi turismivooge. Käesoleva lõputöö eesmärk on lahendada väiksemates omavalitsustes esinev põnevate avalike alade puudus.

Avalikel aladel on oluline roll sotsiaalse suhtluse edendamisel ja elanike kogukonnatunde loomisel. Üldiselt pole väikelinnade planeerimisel olnud head tava pöörata suuremat tähelepanu avaliku ruumi projekteerimisse ja juurutada sellesse sügavam tähendus või eesmärk. Viimane võib omakorda viia kohaspetsiifilise kultuuripärandi hääbumiseni ja isegi kohaliku majanduse allakäiguni. (Jacobs, 1992).

Siinkohal toon välja, et Eesti Arhitektide Liit käivitas pea kümme aastat tagasi programmi “Hea avalik ruum”. Hetkeseisuga on kümme väikelinna üheksateistkümnest saanud uue ja uhke keskväljaku, tänava või selle ümbruse. See on suur samm Eesti väikelinnade sõbralikumaks muutmises elanike jaoks. (Eesti Arhitektide Liit, 2020).

Pilt 1: Tõrva keskväljaku ja linnaruumi konkursi võidutöö „Mulgi kuurort”. Autorid Mari Rass, Ott Alver, Alvin Järving ja Ilmar Klammer.

1.3 Töö eesmärk ja uurimisküsimused

Käesoleva lõputöö küsimus on ,kuidas kujundada avalikku ruumi ,mis ei ole ainult esteetiline vaid julgustab ka suuremaid turismivooge linna küllastama .Projekt on siiski eelkõige suunatud justnimelt kohalikele elanikele .Benjamin Faga väidab oma raamatus Designing for Public consensus ,et avalik protsess ,mille käigus tehakse kollektiivseid otsuseid linna tuleviku kohta ,on sama oluline kui nende otsuste tulemus,

seega peamine eesmärk on välja selgitada nende soovid ja vajadused ning linna võimalused ,et luua kriteeriumitele vastav lahendus) .Faga(2000 ,

Käesolevas lõputöös keskendun just sellele, kuidas parandada avalikku ruumi minimaalsete vahenditega .See tähendab ,et antud töö raames ma välistan mastaapsed lahendused nagu pargid, väljakud ,kergliiklusteed ,viidasüsteemid jne.

- Mis on linna väärtused ja võimalused, mida peaksin silmas pidama?
- Millised on elanike soovid ja vajadused?

- Milliseid avaliku ruumi puudusi saan mina tootedisainerina lahendada?
- Kuidas teha linna avalik ruum elanike jaoks meeldivamaks?

1.4 Lähenemine ja meetodika

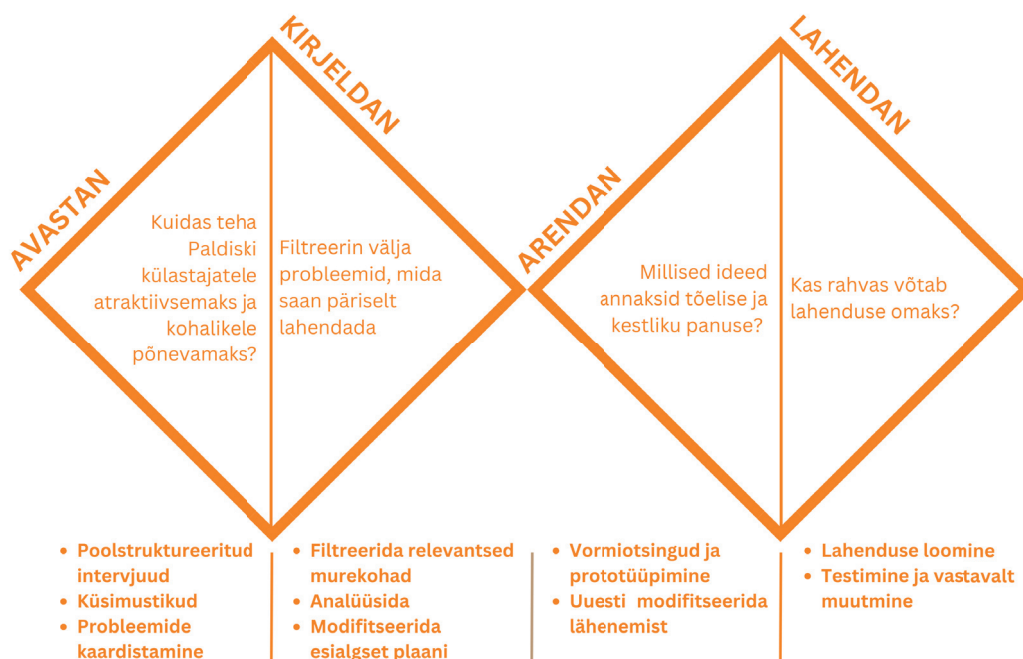
Valitud uurimismeetodid on levinud disainimõtlemises, sest rõhuvad lahenduste väljatöötamise alusena empaatiat ning kasutajate vajaduste ja kogemuste põhjalikku mõistmist. Uuringu läbiviimiseks kombineerin kvalitatiivse ja kvantitatiivse meetodi.

Disainiprotsessi aluseks on topeltteemandi meetod, mis koosneb neljast faasist – avastamine, kirjeldamine, arendamine ja lahendamine. See protsess võimaldab mul uurida mitmesuguseid võimalusi ning selgitada välja kõige paljulubavamad ideed. Topeltteemandi meetod sobib selle projekti jaoks eriti hästi, sest see rõhutab divergentset ja konvergentset mõtlemist, soodustades mitme idee uurimist enne parimate lahenduste väljaselgitamist. Selline lähenemisviis tagab, et disainilahendused põhinevad kogukonna vajaduste ja eelistuste põhjalikul mõistmisel,

mille tulemuseks on tõhusam ja asjakohasem tootelahendus.

Kvalitatiivse uuringu viin läbi poolstruktureeritud intervjuude abil kohalike elanike ja vallaametnikega. Plaanitud intervjuud annavad parema ülevaate kogukonna ees seisvatest probleemidest ja arenguvõimalustest. Läbi avatud küsimuste loodan saada laiahaardelise ülevaate probleemidest ja muredest, mis inimestel on seoses praeguse avaliku ruumiga. Samuti parema ettekujutuse elanike ootustest linna tulevikuks. Intervjuudest saadud teavet kasutan topeltteemandi probleemide kaardistamise etapis.

Kvantitatiivse uuringu raames saadan kohalikele elanikele küsimustikud, et paremini mõista, kuidas nad kasutavad avalikku ruumi ja kuidas saaks teha avaliku ruumi meeldivamaks ja põnevamaks ning seeläbi julgustada aega õues veetma. Küsimustik on mõeldud andmete kogumiseks kasutusmustrite, eelistuste ja visioonide kohta. Seejärel analüüsin tulemusi, et teha kindlaks ühised suundumused ja mustrid, mis aitavad mul välja töötada sihipärasemad ja tõhusamad kujunduslahendused.

Joonis 1: autori joonis disainiprotsessist

2. KONTEKST

Arhitektuuri- ja linnaplaneerimispraktikas on eri tüüpi avalike ruumide kombinatsioon muutunud kaasaegse linnaelu normaalse toimimise aluseks. Need avalikud ruumid – tänavad ja väljakud, pargid ja platsid – kujundavad linna. Linnapilt tervikuna sõltub nende väljanägemisest, nende inimlikust mastaabist, arhitektuuri kvaliteedist ja sellest, kuidas neid täidetakse erinevate sotsiaalsete praktikatega. Aktiivse avaliku ruumi olemasolu territooriumil määrab suuresti konkreetse linnapiirkonna atraktiivsuse ja elukvaliteedi.

Benjamin Faga nimetab piltlikult avalikke ruume linna teatriks ja need koondavad linna elustiili, mis erineb väljaspool linnapiirkondi toimuvast

avalikust eluviisist (Faga, 2000). Laskumata selle stiili määratlustesse ja piirdudes esialgu vaid selle olemasolu konstateerimisega, saab analüüsida seost linna avaliku ruumi omaduste ja linnaelanike sotsiaalse ehk avaliku käitumise vahel.

Erinevad ruumide lahendused määravad linnaelu teatris osalevate linnaelanike käitumismustrid. Avaliku ruumi mõju linna sotsiaalsetele protsessidele ja inimeste käitumisele avalikus ruumis sõltub rohkem ruumivormide ja inimeste vahelise suhtluse kvaliteedist, inimeste ja ruumi vahelise suhtluse ulatusest, kui arhitektuuri või mugavuste kvaliteedist. See suhtlus põhineb inimeste füüsilise ja esteetilise mugavuse kriteeriumitel ruumis. (Montgomery, 2013)

2.1 Linna valik - Paldiski

Seadnud eesmärgi paika alustasin linna otsingutega. Linna valimisel olid kõige olulisemad punktid selle lähedus Tallinnale, vaatamisväärsused ning kohaliku omavalitsuse progressiivsus. Linna valimisel oli esimene oluline punkt koha lähedus Tallinnale. Seda just isiklikust perspektiivist, kuna see võimaldab mul tööprotsessi vältel igal hetkel minimaalse ajakuluga kohale sõita kui selleks vähegi vajadust tekib. Mitte vähetähtis punkt on huvitav ajalooline taust, esteetiline linnapilt ja/või ilus loodus. On oluline, et potentsiaalsetel turistivoogudel oleks, mida linnas vaadata ja kohti, mida külastada.

Pilt 2: Näide linnas valitsevast tühjusest. Autori foto

Eesti loodepiirkonnas asuval Paldiski linnal on sügavad juured rikkalikus kultuuriloos. Paldiski on tihedalt seotud kaubandusega juba alates 19. sajandi algusest; linnast kujunes oluline sadama infrastruktuur, mis hõlbustas Eesti kaubandustegevust kogu Euroopaga. Tänapäeval on sellel linnal suur ajalooline tähtsus, kuna see

oli 20. sajandil Nõukogude Liidu kontrolli all olev peamine sõjaväebaas. See kujundas kahtlemata Paldiski arengut aja jooksul ja mängis olulist rolli ka selle kultuurilise identiteedi kujundamisel. (Odres 2004)

Pilt 3: Vana kasutamata reklaami post lagedat platsi. Autori foto

Paldiski üks peamisi vaatamisväärsusi on selle kaunis Pakri maastikukaitseala, sealhulgas Läänemere rannik ja lähedalasuvad metsamaad, samuti maalilised rannad ja pargid. Linn on tuntud oma kauni looduse poolest, mis meelitab külalisi kogu Eestist. Lisaks sellele asuvad Paldiskis paar põnevat muuseumi, mis tutvustavad linna kirjut ajalugu ja olulist kultuuriisikut – skulptorit Amandus Adamsoni. Need kultuurimälestised koos linna loodusliku iluga teevad Paldiskist piirkonna olulise kultuurikeskuse. (Saadre, 2010)

Viimastel aastatel on Paldiski olnud ka tehnoloogilise innovatsiooni ja tööstuse arengu esirinnas, keskendudes säästvusele ja

taastuvenergiale. Linn on saanud tuntuks kui arukas tööstuslinn, mis kasutab tipptasemel tehnoloogiat majanduskasvu edendamiseks ja jätkusuutlikuma tuleviku loomiseks. Näiteks on Paldiskis praegu uus tuulepark ja päikesepark, mis aitavad linna energiaga varustada ja vähendada selle sõltuvust fossiilkütustest (Enefit Green, 2020).

Vaatamata oma paljudele tugevatele külgedele seisab Paldiski praegu silmitsi mitmete oluliste arutelude ja väljakutsetega seoses sadama ja tööstuse arenguga. Muretsetakse nende arengute mõju pärast linna loodus- ja kultuuripärandile ning samuti nende muutuste majandusliku ja sotsiaalse mõju pärast. Nende küsimuste lahendamiseks on Paldiski aktiivselt püüdnud kaasata oma kodanikke ja sidusrühmi nendesse aruteludesse, püüdes leida tasakaalu majandusliku arengu ning keskkonnaalase ja sotsiaalse jätkusuutlikkuse vahel.

2.2 Avalik ruum

Usun, et kogukonnatunde loomine disaini kaudu on inimeste ühendamise võti. Seda on võimalik saavutada selliste avalike ruumide kujundamisega, mis seavad esikohale inimeste vajadused, suhestuvad kogukonnaga ja arvestavad mitmekesisusega.

Avalikud ruumid peaksid seadma kasutajate vajadused ja soovid esikohale, et edendada kogukonnatunnet ja ühtekuuluvustunnet. See hõlmab selliste ruumide kujundamist, mis

soodustavad sotsiaalset suhtlemist ja aktiivsust, edendades samas ligipääsetavust ning igas vanuses ja võimekusega inimeste kaasamist. Samuti on oluline meeles pidada, et avaliku ruumi kujundamine inimliku mõõtkavaga on ülioluline. Avalikud ruumid tuleb kujundada inimeste, mitte autode või hoonete jaoks. Seda on võimalik saavutada, kui seatakse prioriteediks jalakäijasõbralik kujundus ja luuakse ruumid, mis on mugavad, turvalised ja kõigile kättesaadavad. (Gehl, 2010) Samuti on oluline seada prioriteediks paindlikkus, kohanemisvõime ja eksperimenteerimine. Kavandades ruume, mis suudavad aja jooksul areneda ja kohaneda, saab toode reageerida kogukonna muutuvatele vajadustele ja soovidele, edendades elanike seas omanikutunnet. (Sim, 2019)

Seda ideed võib edasi arendada, väites, et avalike ruumide kujundamine võib oluliselt mõjutada elanike üldist õnne ja heaolu. On pakutud, et selliste elementide nagu haljasalad, avalik kunst ja aktiivse transpordi võimalused võivad edendada füüsilist aktiivsust, vähendada stressi ja soodustada elanike vahelisi sotsiaalseid sidemeid. (Montgomery, 2013)

Üks olulisemaid aspekte on kogukonna osalemine projekteerimisprotsessis. Kaasates elanikke planeerimise ja otsustamise etappidesse, saab disainer tagada, et tekkivad ruumid vastavad kogukonna vajadustele ja väärtustele. Selline kaasav lähenemisviis võib aidata luua elanike seas ka omanikutunnet ja uhkust, mis viib ruumi suurema kasutuse ja hoolitsuse juurde. (Faga, 1995)

Linnakujundus võib mõjutada kogukonna sotsiaalseid, majanduslikke ja poliitilisi struktuure mitmel viisil. Disainivalikud, nagu tänavate paigutus, hoonete kõrgus ja tsoneerimismid, võivad kujundada ressurside ja võimaluste jaotust linnas, mis toob kaasa ebavõrdseid tulemusi erinevate elanikerühmade jaoks. Disainer peab seega arvestama mitte ainult ruumi füüsilise paigutusega, vaid ka selle laiemate sotsiaalsete ja poliitiliste mõjudega (LeGates & Stout, 2015).

Vaadeldes ja analüüsid võib saada ülevaate sellest, kuidas inimesed avalikku ruumi kasutavad ja sellega suhtlevad. Avaliku ruumi käitumismustreid jälgides ja analüüsid saab disainer parema kujutluspildi, millised omadused ja elemendid on elanike jaoks kõige atraktiivsemad ja funktsionaalsemad. Nende teadmiste põhjal saab teha projekteerimisotsuseid, mis soodustavad sotsiaalset suhtlemist ja kaasamist. (Whyte, 1980)

2.3 Kogukonnad

Avalik ruum mängib igas kogukonnas olulist rolli sotsiaalse struktuuri kujundamisel ja kohatunde loomisel. Avalik ruum on ala, kus inimesed kogunevad, suhtlevad ja suhtlevad oma ümbruskonnaga. See on iga kogukonna süda, mis toob kokku inimesi kõigist eluvaldkondadest, et jagada ühist ruumi. Atraktiivse ja mugava avaliku ruumi kujundamine on oluline kogukonna edendamisel, sest see julgustab inimesi neid kasutama, soodustab sotsiaalset suhtlemist ja loob ühtekuuluvustunnet.

Väiksemates linnades võivad avalikud ruumid olla veelgi olulisemad. Suuremate linnade ja linnapiirkondade puhul on avalikke ruume rohkesti ja need võivad olla kättesaadavad mitmesugustel kujudel. Väiksemates linnades kohtab tihedamini just tühja ruumi, seega on eriti oluline see täita silmapaistvalt ja kutsuvalt.

Avalikud ruumid mõjutavad kohalike elanike elu, olles sotsiaalse suhtlemise ja kogukonna kaasamise keskuseks. Nad pakuvad koha- ja ruumitunnet, mida on vaja, et hõlbustada inimsuhete arengut. Avalikud ruumid julgustavad inimesi kokku tulema ja ideid jagama, mis omakorda toob kasu nende ühise kogukonna arengule.

Avaliku ruumi kujundest sõltub, kuidas see mõjutab kogukondi, kes seda kasutavad. Oluline on luua ruume, mis vastavad kõigi kasutajate vajadustele ja eelistustele, olenemata vanusest, soost või füüsilistest võimetest. Hästi kujundatud avalik ruum võib suurendada kogukonna tootlikkust, julgustada loovust ja edendada ühtsust tõhusa avaliku arutelu kaudu.

Jane Jacobs uurib oma raamatus “The Death and Life of Great American Cities” avaliku ruumi tähtsust kogukonna kaasamise edendamisel ja sügava ühtekuuluvustunde loomisel. Jacobs rõhutab, kui oluline on kujundada avalikke ruume nii, et need vastaksid selle kogukonna vajadustele, mida nad teenivad. Ta rõhutab, kui oluline on, et avalik ruum pakuks kõigile kasutajatele turva- ja kindlustunnet.

William H. Whyte'i uurimus raamatus "The Social Life of Small Urban Spaces" edendab ideed, et avalikud ruumid on kogukonnatunde loomisel otsustava tähtsusega. Whyte rõhutab, et väikelinnade avalikud ruumid jäetakse sageli tähelepanuta, hoolimata nende potentsiaalist. Ta rõhutab, et nende kujundamisel tuleb arvestada inimese mõõtkavaga, näiteks mugavad istumiskohad ja valgustus, mis soodustavad kasutajate vahelist sotsiaalset suhtlemist.

2.4 Olemasolevad lahendused

Parema ettekujutuse saamiseks tein ülevaate parimatest avalikku ruumi rikastavatest objektidest. Kuna eesmärk ei ole teha mastaapne projekt, siis ma ei analüüsi ka parke ja platse vaid just üksikuid objekte või avaliku ruumi mööblit, mis ruumi lisades annavad maksimaalse efekti.

Toon välja kõige asjakohasemaid lahendusi, mis inspireerivad mind ja aitaksid aru saada, mis suunas liikuda.

1. LOOP / FAHR 021.3

LOOP ehk silmus, on Porto ülikooli teadus- ja tehnoloogiapargi keskhoone ette paigaldatud objekt. See on kõrgharidusasutuste linnak, milles puudusid inimeste jaoks tõmbepunktid või peatuspaigad. LOOP on saanud just selliseks kohaks, mis meelitab ligi juhuslikke möödujaid ja üliõpilasi, elavdades elu selle ümber. Suurepärane näide sellest, kuidas üks lihtne vorm võib saavutada niivõrd efektse tulemuse. Ringi kujund julgustab koos ajaveetmist ja suhtlust samas kui ma näen võimalust ka väikeseks varjualuseks ja võibolla isegi katsumusterohkeks ronimiseks.

Pildid 4: Avaliku ruumi objekt LOOP. Fotograaf: João Morgado

2. Pop-Up! / LMN Architects

2014. aasta Seattle'i disaini festivali raames valminud projekti aluseks oli eesmärk anda kasutajatele võimalus kujundada oma isikliku keskkonda avalikus kontekstis. Lihtsa vormiga klotsid võimaldavad kasutajal otsustada lõpmatu arvu kombinatsioonide üle, mille tulemuseks on interaktiivne kogemus. Pop-Up! tänavamööbel interpreteerib teemat "Design in Motion" ehk liikuv disain, pakkudes avalikku skulptuuri, mis vastab kasutajate nõudmistele ja fantaasiale. Projekt uurib disainerite sõnul liikuvate,

vahetatavate ja mitmeotstarbeliste objektide loomise kaudu tänavaelu ajutisi aspekte.

Kaheksa klotsi on valmistatud ümbertöödeldud puidust ja plastikust. Klotsid on kerged, kompaktsed ja dünaamilised, mis teeb need kättesaadavaks ja lihtsasti kasutatavaks igas vanuses inimestele. Suurepärane näide niiöelda täiskasvanute mänguväljakust kuna lapsed igal juhul klotse ise tõsta ei jaksa. Piknikuplatsist trikiväljakuni – kasutaja kujutlusvõime ongi objekti kasutuse piir.

Pildid 5: Avaliku ruumi objekt Pop-Up! Seattle'is. Fotograaf: Trevor Dykstra

3. LentSpace / Interboro

Lentspace on väike väljak Brooklynis, mis kuulub Trinity kirikule. Finantskriisi ajal sõlmis kirik linnaga maa jagamise lepingu ning peagi hakkasid platsile tekkima erinevad rajatised. Üks neist on kunstiruum ja skulptuuriaed, mis on täidetud stiililt küllaltki lihtsate ratastel keerlevate seintega, mida sai paigutada vastavalt kasutajate

vajadustele ja väljakul toimuvatele üritustele. Uut avaliku ruumi mööblit täiendavav veel plokid, mis on loodud kombinatsioonis taimekastide ja istumisaladega. Pinkide liigutamise võimalus igas suunas ja igat pidi tagab objektidest koosnevate vormide voolavuse. Vaatamata lineaarsusele ja nurgelisusele meenutab mulle käesolev konseptsioon justnimelt vett, mis võtab selle anuma kuju, milles ta parasjagu on.

Pildid 6: Lentspace puhkeala. Fotograaf: Michael Falco

4. Jeanne D'arc on Wheels / ENORME Studio

“Jeanne d’Arc ratastel” on avalik plats Rouenis, Prantsusmaal Püha Jeanne d’Arci kiriku ees. Katedraali ees asuvat ala elavdavad üheksa posti, mille ümber pöörlevad ratastel pingid. Pinke saab soovi korral liigutada või eraldada ja näiteks moodustada piknikulaud. Pöörlevad

pingid muudavad väljaku ruumi paindlikuks ja elavaks keskkonnaks. Saab näiteks keerata pingid vestluskaaslasega vastakuti. Kolm pinki keeratud kolmnurga kujundisse julgustavad suuremate gruppide koosviibimisi või kui inimesed tahavad olla hoopis omaette on võimalik hoopiski piltlikult öeldes eralduda muust maailmast. Veel üks lihtne lähenemine, et tuua vaheldust suurlinnaellu.

Pildid 7: Püha Jeanne d’Arci kiriku esine plats liikuva mööbliga. Fotograaf: Lea Waeytens / Sarah Berthet-Nivon)

3. TÖÖPROTSESS

4.1 Intervjuud

Kokku viisin läbi kuus intervjuud. Alustasin Lääne-Harju vallavanemast ja Paldiski avaliku ruumi spetsialistist. Esialgu oli oluline koguda infot Paldiski avaliku ruumi puudutavate plaanide kohta tagamaks, et ma ei dubleeri ega sega nende kavatsusi. Samuti oli see info oluline, et teada saada millest linn üldiselt puudust tunneb. Võin julgelt väita Lääne-Harju vallavalitsuse juhid on oma plaanides progressivsed ja sihikindlad. Nii sain teada, et projekteeritakse uusi mastaapseid avalikke ruume. Projekti alustades mul oli mõte luua viidasüsteem, sest sellest tuli kogu lõputöö mõte. Saadud info põhjal sain kätte suuna parandada hoopis olemasolevaid ruume, mis on unarusse jäetud ja millega väga tõenäoliselt lähimas tulevikus ei tegeleta. Kuna Paldiski uued projektid on omanäolised ja kohaspetsiifilised või siis veel lõplikult kavandamata, võtsin vastu otsuse mitte luua nende projektidega ühtset stiili vaid luua midagi enda loomingust ja Paldiski linnast lähtuvalt. Paldiski poolsaar on kahe rahvuse päralt ja nii selgus ka intervjuude käigus, et probleemiks on rahvaste lahknemine. See on sügavam ja keerulisem probleem, millega ma käesoleva lõputöö raames otustasin mitte tegeleda. Küll aga interpreteerin seda probleemi natuke teise nurga alt, milleks hea avalik ruum võib olla potentsiaalselt hea parandaja kui mitte päriselt

töötav lahendus. Näen rahvaste lahknemise muret kui hoopis kogukonnatunde tekitamise võimalust. Avalik ruum mängibki tähtsat rolli kogukonna ühildumises.

Järgmised kaks intervjuud viisin läbi kahe Pladiski ajaloolasega. See andis mulle hea sisendi linna tausta kohta ja parema tunnetuse. Läbi põnevate lugude sain sisse elada kirjusse minevikku ja suhestuda paremini nii kohalike elanikega kui ka linna identiteediga. Järgmises alapeatükis toon välja küsitlusest selgunud tõsiasi, et elanikud ei soovi enam elada minevikus vaid liikuda edasi ja luua Paldiskile uus identiteet. Sellegipoolest oli vestlus linna ajaloo austajate ja edasi kandjatega väga kasulik just sisseelamise perspektiivist.

Viimased kaks intervjuud viisin läbi kahe kohaliku elanikuga, kellest üks on sadama tööline ja teine pensionär. Need intervjuud andsid mulle hea ülevaate kahest kõige suuremast vanusegrupist. Oli oluline saada infot elanike muredest seoses Paldiski linnaruumiga. Näiteks kus nad käivad ja millega tegelevad, milliseid võimalusi avalik ruum pakub ja millistest võimalustest on päriselt kasu. Samuti millest tuntakse puudust ja millest unistatakse. Selgus, et Paldiski linna ühildumisel Lääne-Harju vallaga kolisid enamik hobiringid lähedal asuvasse väikelinnadesse ja nii on Paldiskis tegevust veel vähemaks jäänud. Samuti pole väliruumis kuskil käia ega viibida peale ühe tagasihoidliku pargi ja pika kergliiklustee, mis viib Pakri tuletornini.

Joonis 2: autori skeem intervjuu tulemustest. Sinine - linnaametnikud, roosa - elanikud.

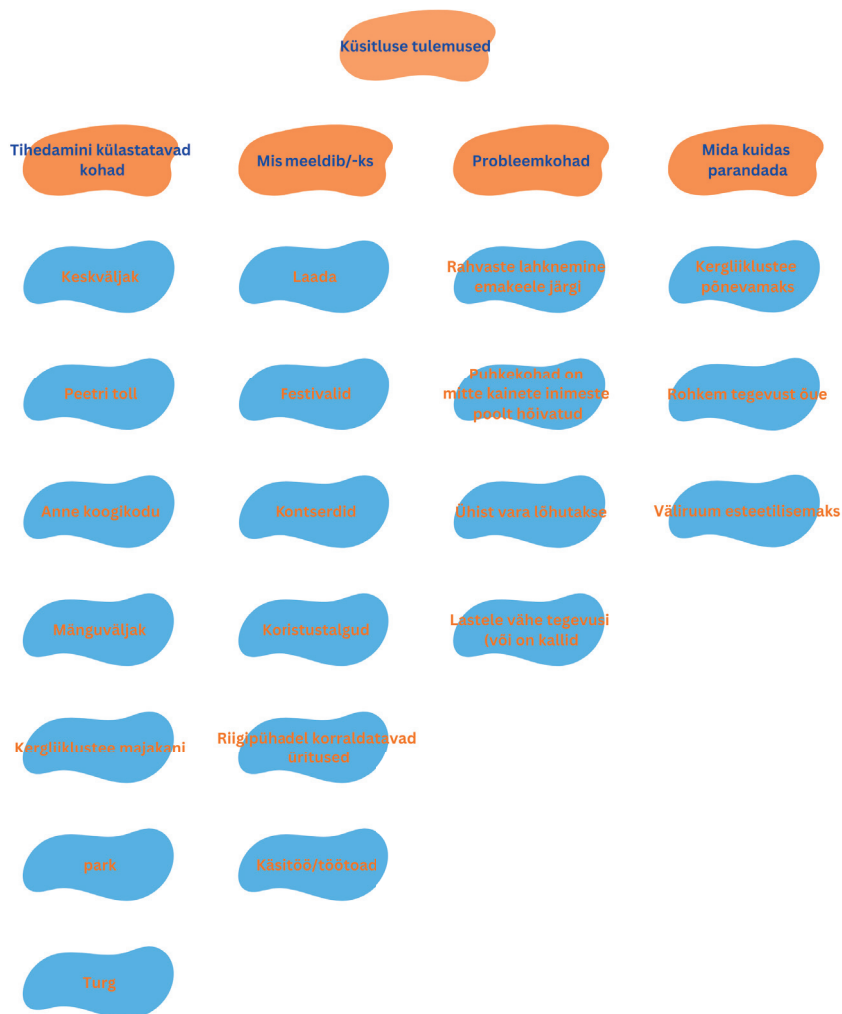

4.2 Küsimustikud

Teiseks elanikelt info kogumise etapiks olid küsimustikud. Küsimustikud on efektiivne viis kvantitatiivse info saamiseks. Küsitlus oli digitaalselt postitatud Paldiski elanike Facebooki gruppi. Samuti toimetasin füüsilised koopiad kohalikku raamatukokku, et ka eakad, kellel puudub ligipääs sotsiaalmeediale saaksid avaldada arvamust. Kokku vastas 25 inimest.

Kuna intervjuudest selgusid põhiprobleemid, siis sidusin nendega ka küsimused, et saada paremat aimu, millest probleemid tulenevad ning kas ja milliseid lahendusi nähakse. Vastuseid oli väga eripalgelisi ja lahenduste pakkumised olid enamasti mastaapsed ning antud juhul mitte lõputöö raamidesse mahtuvad. Tegin kokkuvõtva tabeli, milles on juba välja filtreeritud asja- ja jõukohased probleemid; vt Joonis 3. Küsitlustest selgus, et tegelikult on avalikus ruumis võimaldatud erinevate spordialade harrastamine

- jõutrenn, jalgpall, bmx/rula/tõukerattaga trikisõidud. Samuti on olemas väikelaste mänguväljakud. Mõned aastad tagasi valmis ka uus ja moodne keskväljak, kus korraldatakse erinevaid üritusi ja laatasid. Vastustest võis selgelt välja lugeda asjaolu, et vaatamata eelmainitule on Paldiski linnapilt siiski üldiselt kahvatu, hõre ja vanamoeline. Enamjaolt valitsevad tühjad ruumid ja muruplatsid. Mitte vähemoluline on tõsiasi, et Pakri poolsaar on Mandri üks kõige tuulisemaid piirkondi ja samuti on paljud elanikud üpris aktiivsed, seega pean ka meeles pidama, et mistahes tulemus peab olema tugev, vastupidav ja kauakestev. Vaatamata Paldiski põnevale ja kirjule ajaloole väljendasid küsitletavad selget seisukohta, et ei olda huvitatud minevikus elamisest ning soovitakse liikuda tuleviku suunas uute väärtuste ja maailmapildiga. Paldiski tulevik on progressiivne ning ka linna identiteet peab sellega sammu pidama. Küsimustiku täieliku versiooniga saab tutvuda peatükis "Lisa 1.1".

Joonis 3: autori skeem küsitluse tulemustest

4.3 Inspiratsioon

Eesmärk on luua midagi Paldiskilikku, mis oleks kohaspetsiifiline ja esindaks kohalikke väärtusi. Eelnevates alapeatükkides tõin välja, et kohalikud küll peavad meeles Paldiski ajalugu, kuid ei soovi tulevikus enam sellele rõhuda. Sellest tulenevalt hakkasin koguma inspiratsiooni ja looma pilti paldiski identiteedist.

Sadamalinna esimene kõige erksam seos on meri. Pakri poolsaar on ka tuntud oma ilusa ranniku poolest, mida inimesed üle kogu Eesti käivad külastamas. Isiklikult leian, et kuigi tõepoolest minevikus elamine ei too kasu, siis sellegipoolest peab ajalugu meeles hoidma. Orgaaniliselt sündiski sümbioos kahe teema vahel. Meri leiab alati oma rahu ka pärast kõige suuremaid tormi. Vesi ja lained sümboliseerivad pinnal püsimist ja edasiviivat jõudu.

Pilt 8: Pakri pank. Fotograaf: Kaupo Kalda

Mere sümboliseerimise mõttega Paldiskis jalutades leidsin ideele kinnitust uue keskväljaku näol. Linnaväljaku idee autor on Madis Vaikmaa. Väljak on inspiratsiooni saanud nii Paldiski linna ajaloost kui ka Pakri poolsaare kargest põhjamaisest rannikumaastikust. Sonadesse maalituna võib linnaväljakut kirieeldada kui lainetavat merd, mis kohtub kivise rannajoonega ja kasvab üle rannikuniiduks. Ligi 0,2 hektarit

hõlmav sillutatud lipuväljak sümboliseerib merd. Väljakut läbivad diagonaalselt kolme erineva struktuuri ja värvivarjundiga sillutus kivide ribad, mis omavahel vaheldudes sümboliseerivad lainetust. Paldiski linnaväliaku jaoks eraldi välja töötatud istumis- ja istutuskonteinerd on kujundatud stiliseeritud purjepaatidena. Leidsin, et on asjakohane mere teemat jätkata.

Pilt 9: Paldiski keskväljak. Autor Madis Vaikmaa. Fotograaf: Argo Viikvald

Teise inspiratsiooniallikana kasutasin ruumis juba leiduvaid vorme. Paldiskis jalutades otsisin korduvaid kurtreid ja tekstuure või muud iseloomulikku. Linn on üpriski tühi ja üksluine, leiduvad iseloomulikud muustrid on enamasti nõukogudeaegsed ja see ei ole enam teemakohane. Küllaga leidis üle terve linna üks praktiline muster, mida saan oma töös edukalt kasutada. Tegemist on metalltorudest ja nõöridest koosneva konstruktsiooniga pesu kuivatamiseks

ja vaiba kloppimiseks. Samasugused objektid olid kasutusel kiikadena, kuid kiiged läksid ilmselt ajapikku katki ja nüüd on alles ainult raam. Pesu kuivatamiseks ja vaipade kloppimiseks kasutatakse konstruktsioone igapäevaselt.

Võttes kasutusele põhielemendina raudtoru, võimaldab see üpriski palju mänguruumi vormiga, aga on samal ajal tugev ja vastupidav.

Pildid 10: autori fotod riidekuivatitest ja kiigest

4.4 Lähteülesanne

Käesoleva lõputöö projektiga soovin luua elavama avaliku ruumi, mis motiveerib inimesi õues aega veetma. Sealhulgas julgustab inimesi ka ise looma soovitatavat linnapilti, tekitades sellega jututeemat, mis omakorda tooks kogukonna kokku. Lahendus võiks pakkuda ka mingit sorti tegevust või meelelahutust. Miski, millele elanikud saavad käed külge panna, tekib kohe mõtte mini kogukonnaaiast.

Vorm on inspireeritud olemasolevatest pesukuivatitest ja merest. Laineline, visuaalselt voolav kuju sobituks hästi linna mustritega, aga samas pakuks ka huvitavat kontrasti. Olemasolevad kiige raamid võiksid samuti leida taas kasutust. Objekt peaks olema ka erksat värvi, et paista kaugelt silma ja pakkuda silmarõõmu hallis keskkonnas. Metallkonstruktsioon

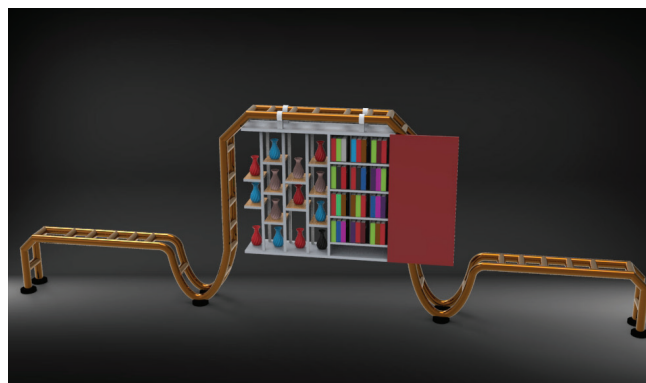
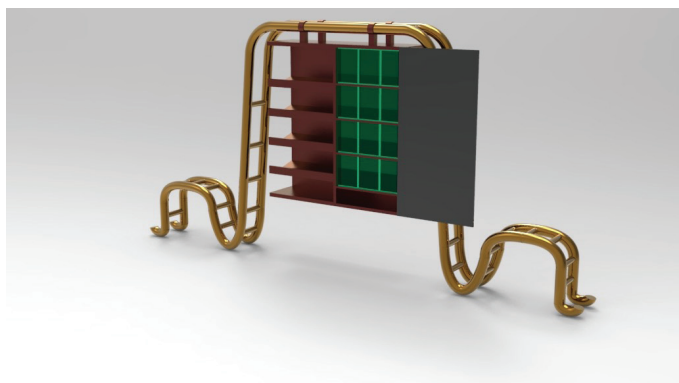
võimaldaks luua ümarvorme painutades ja kokku keevitades.

Mitte vähem tähtis on objekti võimalus kasvada koos linnaga ning adapteeruda ajas vastavalt kasutajate soovidele ja vajadustele.

4.5 Vormiotsing

Esialgu tegelesin massiivse vormiga kuna keskendusin väga sellele, et konstruktsioon peaks kindlalt vastu nii tormiga kui inimese käe all. Toru-laine muutus redeliks, mis oleks olnud potentsiaalne ronimisvõimalus lastele. samuti riputatavad moodulid raamatukapi ja kogukonnaaiaga. Vorm oli küll iseenesest praktiline, aga kohmetu ja põhjendamatult massiivne. Samuti ei meenutanud ta lõpuks laineharjagi, kugi see oli töö põhiline aktsent.

Koos antud kavandiga läksin tootja juurde. Seal mulle selgitati täpsemalt, mis on võimalik ja mis mitte ning algne idee osutus liiga keeruliselt teostatavaks ning samuti väga kalliks.

Pildid 11: Autori esialgse idee mudelid

Saades ülevaate võimalustest ja tuletades meelde materjali samaaegset tugevust ja paindlikkust sain luua õhulisema minimalistlikuma vormi, mis meenutab laineharja ja on stabiilsemgi kui

esimene variant. Vorm kasutab kolme punkti põhimõtet ehk objekt on väga püsiv.

Pildid 12: Autori lõppidee baas konstruktsioon

4.6 Tulemus

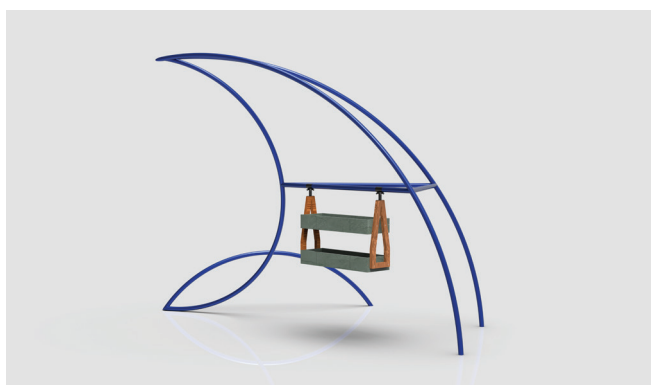
Tulemuseks on avalikku ruumi rikastav objekt, mis on õhuline kuid silmapaistev ja funktsionaalne. Laineharjale saab kinnitada näiteks lillepotid, raamaturiiuli ja/või lihtsa, kuid kaasakiskuva trips-traps-trulli mängu. Viimased on minu pakutud variandid, kuid rohkematest

võimalustest kirjutan täpsemalt järgmises peatükis. Mini kogukonnaaia ja raamaturiiuli idees lähtusin just inimestevahelise suhtluse puudusest. Koos taimede eest hoolitsemine ja üksteisele raamaturiiulisse hea lugemise jätmise edendab suhtlust kui sellest päriselt huvi ja puudust tuntakse.

Laineharja prototüüp valmib käsitsi, kuid suurema tootmise juhul saab pooled protsessid automatiseerida. Laine koosneb 4cm diameetriga terastorudest, liitekohad keevitatud.

Olemasoleva kiige raami jaoks pakun välja uue kiige ja näituse võimaluse noortele kunstnikele.

Raam kinnitub sarnaselt kiigele olemasolevate konksude otsa ja raami vahele saavad väikesed ja suured õpilased panna oma töid kõigile vaatamiseks. Nii loome koos kunsti avalikku ruumi. See tekitab ka jututeemat ja hoiab kohalikke kursis noorte tegevustest.

Pildid 13: autori 3D mudelid lõpptootest, erinevad versioonid. Lilleriikul ning raamatukast lisana

Pilt 14: autori lõpptoote mudel kõigi kolme erineva funktsiooniga

Pilt 15: autori joonis, objekt lilleriuliga Paldiski keskkonnas

Pildid 16: autori teine lahendus kiigeraami kasutuseks. Paremalt näha pildiraame laste kusti väljapanekuks

4. MIS EDASI?

Kui objekt on elanikele ja vallale sobilik, siis saab lasta kohalikel juurde mõelda, mis tegevusi nad sooviksid ja selle põhjal lisada “mooduleid”. Konstruktsioon on oma vormi ja võimaluste poolest küllaltki paindlik ning variante ja variatsioone on lõputult.

Kui objekt ärkab Paldiski tänavatel ellu, siis on ta võimeline linna ja kogukonnaga ka koos kasvama.

Objekti lihtne vorm võimaldab “laineharju” juurde keevitada või luua lainetest meri. Keskkond võimaldab julget mänguruumi. Elanikud saaksid valida, millist lisa nad kuhu soovivad ja pakkuda enda poolt, millisest lisast või tegevusest puudust tuntakse.

5. KOKKUVÕTE

Ei saa alahinnata avaliku ruumi tähtsust kui üksikisiku ja kogukonna heaolu võtmekomponenti. Käesolevas lõputöös uurisin probleemi, et inimesed kolivad väikelinnadest suurematesse linnadesse tegevuse puudumise ja üldise tühja linnapildi tõttu. Projektis keskendusin Paldiski avaliku ruumi parandamisele, et julgustada kohalikke elanikke veetma rohkem aega koos üksteisega ja õues, mis lõppkokkuvõttes looks kooshoidvama kogukonna.

Kogu protsessi jooksul on olnud peamine eesmärk välja selgitada, mida kohalikud elanikud soovivad ja vajavad ning mida linn saab teha, et luua nendele kriteeriumitele vastav lahendus. Käesolevas projektis kasutatud uurimismeetodid hõlmasid kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid uuringuid, et koguda kohalikelt täpsemat teavet. Paldiski linna tegelike vajaduste ja võimaluste väljaselgitamiseks kasutasin topelt-teemandi disainimeetodit.

Projekti peamine järelendus oli vajadus keskenduda sellise avaliku ruumi loomisele, mis ei ole mitte ainult esteetiline, vaid soodustab ka elanike omavahelist suhtlemist ja koosviibimist. Valides hoolikalt välja mõned avaliku ruumi põhifunktsioonid, lõin disaini, mis vastab kohaliku kogukonna vajadustele ja julgustab neid rohkem aega koos väliruumis veetma.

Kokkuvõtteks võib öelda, et selle projekti edu sõltub lõppkokkuvõttes kogukonna valmisolekust teha koostööd ja teha ühiseid otsuseid linna tuleviku kohta. Siiski loodan, et objekt, mis on loodud kohaspetsiifiliselt Paldiskile, mitte ainult ei paranda elanike elukvaliteeti, vaid meelitab ligi ka protensiaalseid külalisi linna avastama. Käesolev lõputöö on ka näide sellest, et kohaliku kogukonna vajadusi ja soove hoolikalt arvesse võttes on võimalik parandada avalikku ruumi minimaalsete vahenditega.

6. SUMMARY

Improving public spaces is vital for individual as well as community well-being. This thesis focuses on people who have left smaller towns in search of better options in larger cities due to fewer activities available there or uninspiring urban settings overall. Consequently, my project concentrates on enhancing a town's public areas by promoting interactions among its inhabitants thereby forming stronger bonds within communities which will be beneficial long-term.

Through this work, my primary goal has been understanding what locals desire from these areas so that I can develop solutions accordingly using qualitative as well as quantitative research methods within double-diamond for identifying real needs & opportunities in Paldiski city neighborhood. Precisely selected functions are crucial when designing these spaces; therefore, it's important to design not only aesthetically pleasing product but also encourage social interaction amongst residents. By focusing on creating public spaces that meet the local community's needs and encouraging them to spend time outdoors together, a more active and involved society is only a reach away.

Ultimately, the effectiveness of this project hangs in the balance based on how willing local stakeholders are to cooperate and work towards common goals for developing their city. Nevertheless, I hold out hope that by constructing a facility tailored precisely to cater to their demands and preferences, I will generate a solution capable not only of enhancing local residents' lifestyles but also potentially drawing larger numbers of tourists toward Paldiski.

Furthermore, such an endeavor proves it is feasible for public areas to undergo significant upgrades without extensive funding merely by taking into account community desires.

Kasutatud allikad

1. ArchDaily .From Tiny Squares to Urban Parks 100 :Public Spaces From All Around the World(2021) . Veebilehekülg
<https://www.archdaily.com-914317/100/public-spaces-from-a-tiny-square-to-an-urban-park>
2. Argo Viikvald ,Paldiski keskvaljak (2020) Veebilehekülg:
<http://www.viikvald.ee/albums/paldiski-keskvaljak/content/paldiski-keskvaeljak/1->
3. Eesti Arhitektide Liit (2020) Veebilehekülg http://arhliit.ee/EV100_arhitektuur/
4. Enefit Green (2020) veebileht :<https://www.energia.ee/paldiskituur?/language=et>
5. Faga ,B .(2000) .Designing Public Consensus :The Civic Theater of Community Participation for Architects ,Landscape Architects ,Planners ,and Urban Designers .Island Press.
6. Gehl ,J .(2010) .Cities for People .Island Press.
7. Hea avalik ruum .Eesti Vabariik 100 arhitektuuriprogramm .Pilt Tõrva keskvaljaku võidutööst.2015 . Veebilehekülg:
<https://www.arhitektuurimuuseum.ee/naitus/hea-avalik-ruum-eesti-vabariik-100-arhitektuuriprogramm/>
8. Jacobs ,J .(1992) .The Death and Life of Great American Cities .Vintage Books.
9. Kaupo Kalda Photo Stock(2023)
Veebilehekülg <https://kaupokalda.com/favorites/pakri-pank/>
10. LeGates ,R .T & ,Stout ,F) .Eds .(2015) .(.The City Reader6) th ed .(.Routledge.
11. Montgomery ,C .(2013) .Happy City :Transforming Our Lives Through Urban Design .Farrar ,Straus and Giroux.
12. Sim ,D .(2018) .Soft City :Building Density for Everyday Life .Island Press.
13. Speck ,J .(2013) .Walkable City :How Downtown Can Save America ,One Step at a Time .Farrar ,Straus and Giroux.
14. Whyte ,W .H .(1980) .The Social Life of Small Urban Spaces .Project for Public Spaces.
15. Saadre ,T (2010) .Paldiski :Pakri poolsaar ja saared .Kirjastus Huma
16. Odres ,L (2004) .Vana armas Paldiski .Kirjastus Maalehe raamat.

LISAD

Lisa 1.1 Küsimustik

1. Valige oma sugu
2. Valige oma vanusegrupp
3. Kirjutage ,mis valdkonnas töötate või kas olete õpilane.
4. Kas külastate sageli mõnda konkreetset avalikku ruumi) nt peaväljak ,kohvik ,turg ,park?(
5. Kui jah ,siis millist ja miks just seda?
6. Kas teile meeldib osaleda kogukonna tegevustes või üritustel) nt laadad ,festivalid ,koristustalgud, laulukoor ,pensionäride klubiline tegevus?(
7. Kui jah ,siis millistel ?Kui ei ,siis miks ja mis tegevusi eelistate?
8. Milliseid probleeme olete märganud Paldiski avaliku ruumi kasutamisel ?Kirjeldage lühidalt.
9. Kuidas saaks parandada Paldiski avaliku ruumi funktsionaalsust?
10. Kas olete täheldanud ,et kohalik omavalitsus on toetanud kogukonna ühtekuuluvust?
11. Kas teile tundub ,et Paldiski linnas on piisavalt mitmekesiseid vaba aja veetmise võimalusi?
12. Kas arvate ,et spordialajad ja avalikud väliruumid on aidanud kaasa kogukonna nt erinevas vanuses ja emakeeltega elanike ühtekuuluvusele?
13. Kas on midagi ,mis julgustaks teid avalikus ruumis aega veetma ja inimestega suhtlema?
14. Kui jah ,siis tooge palun paar näidet.
15. Millised on olulised vaba aja veetmise võimalused noortele Paldiski linnas?
16. Kuidas saaksid kogukonnaliikmed kaasata noori avaliku ruumi kasutamisse ja kasulikesse vaba aja tegevustesse?
17. Kuidas saaksid noored kaasa aidata Paldiski avaliku ruumi kasutamisele ja kogukonna ühtekuuluvusele?
18. Kas olete täheldanud muutusi avaliku ruumi ja vaba aja veetmise võimaluste kättesaadavuses viimase viie aasta jooksul?
19. Kui jah ,siis tooge palun paar näidet.
20. Kas kohalikud ettevõtted on aidanud kaasa Paldiski avaliku ruumi kasutamisele?
21. Kui jah ,siis kuidas?
22. Kas on midagi ,mida saaksin läbi oma projekti teha tagamaks ,et kõik Paldiski linna elanikud oleksid motiveeritud kasutama avalikku ruumi ja vaba aja veetmise võimalusi?
Tooge näide.